

ERDÉLYI GAZDA

AZ „E. G. E.” TAGJAI INGYEN KAPJÁK.
Előfizetési ár: Egész évre: 6 frt; Félévre: 3 frt;
Negyedre: 1 frt 50 kr. Egy szám ára: 15 kr.
Folyó számla: Erdélyi Bank 2851—2900.

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.
AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
KOLOZSVÁR, BELKÖZÉP-UTCZA 11. SZ.
MINDEN KÜLDEMÉNY ODA INTÉZENDŐ.

Az előfizetések mielőbbi beküldését kérjük.

TARTALOM:

Önálló eredeti cikkek:

Akié a föld: azé az ország. (Reflexiók)	
I. Szalay Pál	41
II. Puskás Jenő	42
Az éhség örültejei II. o.	43
A komló mesterséges szárításáról. II. Cséres Lajos	45
Tárcza:	
Népies időjósítás. IV. Milhoffer Sándor	42
Irodalmi szemle:	
Hazai lapokból. (—) — R. — o — R. — X. —	46
Külföldi lapokból. Anglius. — Dr. B. S.	46
Egyleti élet:	
Meghívó vál. ülésre. — Népszerű téli gazd. elő- adások I. és II.	47
Vegyes közlemények	47
Közgazdaság, üzlet, forgalom	48
Szerkesztői üzenetek	49
Hirdetések	

Akié a föld: azé a haza.

(Reflexiók.)

I.

Ordódy cikkének alapeszméje az, hogy az eladósodott magyar földbirtokok idegen kézbe kerülése akadályoztassék meg s igyekezzünk minden erőnkől és minden módot felhasználva, arra, hogy alkalmas eszközöket létesítsünk, melyekkel azokat a magyar birtoklásban megtarthassuk, hogy ne kerüljenek idegen nemzetiségűek kezébe, hanem újból magyar nemzetiségűeknek birtokába juttassuk.

Örömmel üdvözlöm az eszmét s azt hiszem, hogy az nem csak én, hanem az egész földbirtokos-osztály helyeslésével találkozunk. Ezen eszme nem egészen új, már többször szőnyegre került, sőt minden magyar ember szívében elválhatatlanul lakozik s hogy most a legnyomasztóbb viszonyok között ismét szőnyegre hozatott, nagyon helyén van a magyar társadalom érdekében s alkalmat ad az ügy megvitatására.

Ordódy a magyar földbirtokokat, melyek terhelő adósságaik és kamataik miatt jelen birtokosaik által meg nem tarthatók, azzal akarja megmenteni a magyarságnak, hogy járadék-bankokat ajánl felállítani a

kormány és a magyar elem hozzájárulásával, a melyek hivatva volnának azokat megvásárolni, közép- és kisbirtokra felosztani, a székely népnek és az Alföld birtoktalan magyar munkásainak juttatni. Ez annyit jelent: megmenteni a gyermeket a vízbefulástól.

Lássuk, az ajánlott mód, azaz a Járadékbankok felállítása sikerülhet-e?

Első sorban azt hiszem s feltételezem, hogy a magyar kormány ha belátja, hogy az intézmény életre való, a Járadékbankok felállításához megadja a hozzájárulást s meg is kell hogy adja, miután arról van szó, hogy a magyar birtokokat, magyar nemzetiségűek számára kell megmenteni.

De vajjon a most létező bankoktól, vidéki takarékpénztáraktól, a melyek ugyanilyen hangzatos elvek alapján létesültek: hogy a magyar birtokosságnak olcsó pénzt juttassanak, de működésük bebizonyította, hogy nem a birtokos-osztály megmentésére irányul legfőbb törekvésük, hanem hogy a birtokra, mint a legbiztosabb biztosítéki alapra fektetve műveleteiket: fennállásukat biztosítsák, várhatni-e, hogy pénzüket egy oly intézmény felkarolására fordítanak, mely nekik több fáradságot, gazdálkodást, parcellázást, fizetési ellenőrzést stb. okozna, holott most csaknem kényelemmel s kevés veszéllyel veszik be jövedelmeiket.

Pedig megtehetnék hozzájárulásukat s hiszem meg is tennék, ha csak részben is, ha a magyar nemzeti eszmék által s a magyar földbirtok magyar kézbeni megtartásának elve átlengené működésüket s annál inkább meg kellene hogy tegyék, mert a magyar birtok jövedelméből, hozamából lett biztosítva lételük, fennállásuk, meggazdagodásuk.

Hiszen most is meg van az alkalma valamennyi banknak megvásárolni az elbukott birtokokat s annál inkább, mert valamennyi inkább ismeri a működési területén levő eladó birtokokat és azoknak gazdasági viszonyait, de céljuk nem az, hogy gazdálkodási viszonyba lépjenek s így összetett kezekkel nézik, mint vásárolják meg idegen nemzetiségű elemek a

bankhoz beadósodott s árverés alá került birtokokat.

Czikkiró számít a magyar társadalomnak a Járadékbankhozi hozzájárulására is. Én a magyar társadalom elnevezés alatt értem leginkább a magyar birtokos-osztályt és az iparos-osztályt.

Vajjon a magyar birtokos-osztály van-e azon — nem rózsás — hanem bár tűrhető állapotban, hogy a leendő járadékbank részvényeit jegyezze s az avval járó kötelezettségeket teljesíthesse, mikor valamennyi adósságainak kamat fizetéseivel s birtoka munkáltatási költségeivel szemben alig-alig bir küzdeni. Avagy az iparos-osztály tehetősebb állapotban van-e?

De vegyük fontolóra más oldaláról is ezen ügyet.

Tegyük fel például, hogy a Járadékbankok létesülnének a kormány, a pénzüintézetek és a társadalom hozzájárulásával, megkezdének üdvös működésüket, vásárolnák az eladósodott magyar birtokokat, azokat parcelláznák, csinálnának közép- és kisbirtokokat s felajánlanák a birtoktalan székely munkás és az alföldi birtoktalan magyar munkás népnek részletfizetésre.

Vajjon ezen munkás népekben megtalálnák-e a megkívántató és megfelelő anyagot a végre, hogy az ők birtoklásukban biztosítsuk a vásárolt birtokokat?

Evvel kapcsolatban felemlitem a kormány által létesített telepítvényeket, melyek hivatva vannak a Romániába és Amerikába irányuló kivándorlásokat meggátolni, s ez által a megvásárolt birtok magyar kézbeni maradását biztosítani. Vajjon beigazolja van-e kormány ehhez fűzött szép reménye, törekvése? Éppen nem, mert a telepes helyek még most sincsenek betelve, s elég eset van reá, hogy a telepítvényesek a nekik szánt birtokból megszöktek, nagyobb szegénységgel, mint mikor odaköltöztek.

Ennek is megvan a maga oka. A Sármáson létesített telepesektől megkívántatik, hogy kimutassanak 1000 forint érő vagyont, melyből 500 forint biztosítékkép

A Zalatnai kénkovand ipar részvénytársaság

Brassói kénsav- és műtrágya-gyára ajánlja legjobb minőségű mindennemű **műtrágyáit**

a t. ez. gazdaközönség figyelmébe. — 100 q.-án alóli megrendelést legelőszérűbb az „Erd. Gazd. Egylet” raktárához intézni. —

Árajánlatokkal készséggel szolgál a **KÖZPONTI IRODA BUDAPEST, IV. ker., Bécsi-utca 5. szám.**

pen kell, 500 forint pedig arravaló, hogy igavonó marhákat s mivelő eszközöket szerezhessenek maguknak. A megváltásra szánt birtok árát évenkénti részletekben kell, hogy megfizessék, s azon idő alatt hordozzák a birtokokat terhelő minden néven nevezendő adókat, kötelezettségeket.

Már most azon székely gazda, a kinek ezer forint érő birtoka van, s azt székely módra, jó karba helyezte, nehezen vállalkozik arra, hogy azt elhagyja, bérbe adja, azért, hogy más helyen idegen nemzetiségűek által lakott vidéken 20—30—40 év alatt biztosítson magának 20 hold földet, azaz birtokot. De ha csakugyan találkoznak vállalkozó szelleműek, s a telepítvényesek közé lépnek, azon kis birtok, melynek egyrésze tán nem is jövedelmezhető, más része kaszálló, nádas stb., tehát nem mind szántó, jövedelmez-e annyit, hogy az évi 100 forint fizetést, kincstári s községi tartozásokat, s a család számára szükséges élelmet, ruházatot, s még ha eddigi birtokán teher van, annak kamatait is fedezhesse. Történhetik, hogy jól termő évben mindezeknek fedezete kikerül. De jöhetnek terméketlen évek, mikor oly csekély a jövedelem, hogy az évi részletfizetéseket nem teljesíthetik, úgy azután kamatot kell fizetni, s már más évben két részletet, hogyha a rossz gazdasági viszonyok miatt tán több évben nem fizethet részleteket, kamatostól együtt annyira rughat az összeg, hogy azok kielégítésére saját előbbi vagyonát is elvesztheti. Ilyen módozatok mellett a járadék bankok által telepítésre felhasználható birtokok nem lesznek elhelyezhetőek eredményesen, ha hozzá vesszük azon kényesebb körülményt is, hogy cikkiró, még arra is számít, hogy a Járadékbank még az ingó felszerelésben is támogatására lenne a telepítőknek, ha azok vagyontalanok lennének.

Ezekben kívántam nyilvánítani e cikkre vonatkozólag nézetemet, a mely ha akadályokat is láttat a kivitelben, épen nem arra van szánva, hogy a szőnyegre

hozott eszmét és az orvoslásra ajánlott módot megdönteni akarná.

Szalay Pál.

II.

E lap január 1-én megjelent számában Ordódy Lajos igazán megszívleendő eszmét vetett föl, melyet népünk anyagi érdekeit valóban szíven hordozó minden embernek üdvözölnie kell. Nemcsak, hanem ez eszmének felszínén tartása és megvitatása mellett, annak létesítésére minden erőből törekedni hazafiúi kötelesség.

Mindnyájan, a kik székely népünk között élünk és velük napról-napra érintkezve ismerjük sorsukat: elszomorodva látjuk, hogy a hajdani birtokos, jómódu székely gazdáknak egyedüli menedéke immár a fejsze lett; napszámossá süllyedt a régi szabad székelység egy nagyobb tömege.

Hallgaszák ez szíveljék meg azok, a kiknek meghallgatni kell e nép szívének lüktetését s törekedjenek megmenteni, a mi még megmenthető és segélynek ott, a hol már megmenteni való vagyon nincs, csak élet.

Elmondom szerény véleményemet úgy a megmentés, mint a segélyre nézve: bár ne lenne pusztába elhangzó szó.

Midőn a járadékbank eszméjét úgy, miként azt Ordódy felvetette: teljesen elfogadhatónak véleményezem: munkakörét a birtokvásárlásokon kívül az alább kifejtendő természetű jelzálogos kölcsönök adására is szeretném tervezni

Mert jóllehet egyes nagyobb birtokoknak megvétele s azoknak közép- és kisbirtokokra szétosztása: egészen életre való eszme; de mint ilyeneknek járadék fizetések ellenében való eladása: népünk culturalis állapotával, természetével és hajlamaival még most nem egyez meg. Majd ha később példák állanak előtte és a népnek gazdasági irányban való nevelése megvalósul hiszem, hogy be fog válni. Ezen állításomat a mai viszonyokra nézve eléggé igazolják a földmivelésügyi m. kir. minis-

térium által Erdélyben megindított kincstári telepítések. Tudjuk, hogy a kincstári telepéseknek minden kitelhető eszköz rendelkezésükre áll, hogy megélhessenek, sőt a vételár kamatja csak 2%, és még sincs elég jelentkező a telephelyek betöltésére.

Az elmondottakból kifolyólag véleményem az, hogy az alakítandó járadékbanknak — ha ugyan lesz — birtok eladási ágát egyelőre váltaná fel a jelzálogos kölcsön osztály, mely elkezdve a legkisebb jelzálogtól, folyósítson a kisebb gazdáknak is olcsó pénzt és mentse meg különösen a székely gazdákat a takarékpénztárak 12%-nál is magasabb kölcsöneitől. Van ugyan sok jelzálog üzlet, sok szövetkezet hazánkban s azok mind foglalkoznak kölcsönök adásával, ámde a jelzálog üzletektől vagy oly körülményes, költséges és hosszú időbe kerül kölcsönt kapni, hogy a gazdának elmegy a kedve attól; vagy nem is lehet, alapszabályaiknál fogva, a székelyföldi birtokokra elfogadható kölcsönt kapni. A hitelszövetkezetek pedig még Erdély legnagyobb részében nincsenek szervezve s így azok jótékony hatását még igen sokáig nem fogja népünk érezni.

A szervezendő járadékbank jelzálog osztályát a többi jelzálog üzletektől eltérőleg nem záloglevelekre kell alapítani és olyképpen kellene szervezni, hogy tekintse úgy a kisbirtokos által jelzálogul felajánlott ingatlant, mintha megvennie és aztán az illetőnek járadék fizetés ellenében eladná. Eképen a tulajdonos nagyobb kamatu kölcsöneitől megszabadulva oly összeghez jut, hogy képes lesz hasznos befektetéseket tenni, mely a kölcsön kiutalásakor föltételképen is kimondatnék. Így sok helyen egész minta gazdaságok létesítésére lesz a bank indító ok, a minek mélyreható közgazdasági következményei lehetnek.

Ily módon vélem a még birtokos, de eladósodott székelységen segíteni, mert nincs oly teher, mit a székely gazda el ne viselne, csak hogy földjét megtarthassa. Dolgozik nyáron, télen, hogy családját el-

TÁRCZA.

Népies időjóslás.

IV.

Összegyűjtötte: Milhoffer Sándor.

391. Szeptemberi eső hasznos a vetésre.
392. Kisasszony hajtja a fecskét. (szept. 8.)
393. Ha Máté napján (szept. 21.) tiszta az idő, esztendőre sok bor lesz.
394. A mennyi hó, harmat vagy dér szt. Mihály (szept. 29.) előtt 3—4 héttel van, annyi lesz szt. Fülöp és Jakab nap után (máj. 1.) vagy előtt.
395. Szent Mihály napi dörgés szép őszt, de kemény telet jelent.
396. Ha szt. Mihály előtt hóharmat esik, úgy a pünkösdi harmat árt a szőlőnek.
397. Szép ősz, szeles tél.
398. Szeptemberi favirágzás, meleg, hosszú ősz, de kemény tél.
399. Ha a fák levelei sokára, s nehezen hullanak le, rossz tél lesz.
400. A milyen szeptember, olyan a jövő márczius.
401. Ha szt. Mihály napja előtt sok a ragyás gubacs, úgy már karácsony előtt itt a tél.
402. Ha a gubacs üres és nedves, nedves lesz a tél.
403. Fonnyadt száraz gubacs után száraz nyár jön.

404. Mihály napi férges gubacsra termékeny év jön.
405. Ha szt. Mihály napján pók van a gubacsban, szerencsétlen év lesz.
406. Ha férges a gubacs szt. Mihálykor, jó év lesz.
407. Ha Szent Mihály nap után hamar megéri a gubacs s bőven terem, úgy karácsony előtt sok hó lesz.
408. Ha belül szép szín a gubacs, jó nyár lesz.
409. Ha belül rohadt a gubacs, rossz lesz a nyár.
410. Ha belül száraz, fonyadt a gubacs, száraz lesz a nyár is.
411. Ha a galambok a vízben fürödnek s későn repülnek haza, rossz idő lesz.
412. Móricz napi derűtség (szept. 22.), szeles tél.
413. A hány fagyos nap van Szent-Mihály előtt, annyi hideg nap lesz Valpurg-nap után. (febr. 25.)
414. Ha Szent-Mihály napján északi vagy keleti szél fú, vagy ha előtte való éjen csillagos az éjszaka, hideg tél lesz.
415. Ha Szent-Mihály nap után még itt a fecske, nem lesz karácsonyig hideg.
416. Ha Szent-Mihály napján esik, karácsonyig nem lesz hideg.
417. Ha Szent-Mihály és Venczel (szept. 28.) napján nem esik, jó tavasz lesz.
418. Ha Szent-Mihály és Pál (okt. 16.) száraz, a tavasz is száraz.
419. Máté napi verőfény jó szürettel jár.

420. A hányszor Venczel előtt fagy, annyiszor fagy Jakab után.
421. A milyen szél fú Szent-Mihály napján a reggel 6 órától este 6 óráig tartó 12 óra alatt, olyan szél lesz a hó 12 hónapjában az órák szerinti sorban.
422. Ha az állatok veszekednek, rossz idő lesz.
423. Ha a cserebogár röpköd, rossz időt várhatsz.
424. Ha férgek jönnek ki a fölből, rossz lehet még az idő.
425. Hideg éjjel szép idő.
426. Ha nincs harmat, van jó idő.
427. Gyors harmat szikkadás jó idővel jár.
428. Sok csillaghullás jó időre mutat.
429. Ha a nap tisztán nyugszik, jó időt várhatsz.
430. Ha a tejút tisztán ragyog, jó időt kapunk.
431. Csillagos éjszaka jó idő.

XI.

Október:

432. Októberrel itt az ősz.
433. Meleg októberre hideg február.
434. Minél előbb hullatja a fa levelét, annál enyhébb lesz a tél.
435. Meleg október falevél hullás nélkül, a következő év hernyójával sok baj lesz.
436. Meleg október falevélhullással, termékeny év: mennél korábban esik le a falevél, annál termékenyebb lesz.

tarthassa és a többnyire könnyelműen felszedett, rövid lejáratu, drága kölcsönök kamatait fizetni tudja. Birtokától csak kényszer uton válik meg, midőn már nem képes tovább huzni igáját és bizony a legujabb időben igen sok birtokos székelynek került dombra az őstől örökölt birtoka. Csakis ezen utóbbi elemek hajlandók a kitelepülésre.

Ha ezen, vagyon nélkül szükölködő székelységet akarjuk megmenteni: úgy a hosszú bérletekben kell az eszközt keresnünk úgy, hogy a kisebb gazdaságokra felosztott birtok az illetők kezére adatik hosszabb időre bérbé, de teljesen felszerelve, mely felszerelés törlesztése az évi hasznóbér-részletekben benne foglaltassék. Így megmenthetők ezen elemek is az elzüléstől s megtartható sok jó magyar föld magyar kézben.

Puskás Jenő.

Az éhség örültjei.

II.

A már általánosságban vázolt tanulmány vegyes és jól kiszinezett tartalmában az orvosi jelentések és a betegség terjedésének megakadályozását célzó javaslatok képezik a komolyan figyelembe vehető részt.

Az orvosi jelentésekben — éppen úgy, mint általában az orvosi szakirodalomban is — a pellagra előidéző okául a hiányos és egyoldalú táplálkozás, főképen pedig a kukoricza-lisztnek tulságos élvezete említetik fel; miután pedig a nép szokásait és életmódját távolról ismerők többnyire abban a hitben vannak, hogy ezeknek követésére tisztán a szegénység kényszeríti a népet, mindazon bajokat és hátrányokat, melyek ebből származnak, az általános állapotokra, vagy a mint most történt, mindjárt az agrár-krízisre vezetik vissza; ámbár ugyanígy lehetne ezt bármely más általánosabb jellegű bajra vissza vezetni. Maguk az orvosok csak annyit említenek,

hogy a betegség fellépése közgazdasági kérdésekkel függ össze és ott mutatkozik leggyakrabban, ahol a lakosság szükségét szenved. A szerző erre alapítja aztán messzeterjedő következtetéseit, melyeknek ingadozó tartalma, a hangzatos czimttől kezdve csaknem az utolsó mondatig, azokra a politikai program-beszédekre emlékeztet, a melyeket az utóbbi választások alatt volt szerencsénk első ízben hallani.

Kár volt ezeket a diszes szóvirágokat háborgatni és a komolynak tartott tanulmány keretétől, díszítésétől felhasználni, mert hiszen a pellagra úgy jelentőségére, mint okaira és elterjedettségére nézve sokkal jelentéktelenebb, hogysen ilyen módon országos kérdéssé fujjuk fel. Itt nálunk minden érdeklődő tudja már, hogy a pellagra teljesen a házi szokásokból eredő baj. Baja az egyéneknek, a ki nem tud gondoskodni életszükségleteinek olyan módon való kielégítéséről, hogy testi szervezete egészséges maradjon. Egy-egy községben van ilyen 1—4 vagy 8 család, a többiek, a kik eszesebbek, munkásabbak és a kereset idején takarékosabbak, — nem kapják meg a pellagrát, vagy ha meg is kapják, nem a szükség és koplalás czimén jutnak hozzá. Mert még az sem egészen bizonyos, hogy a koplalás igazán előfeltétele-e a betegség keletkezésének.

Az orvosi vélemények ezideig csak abban egybehangzóak, hogy az egyoldalú táplálkozás, főleg pedig a megromlott tengeri-lisztnek húzamosabb ideig való élvezete okozhatja a bajt, kiváltképen olyan egyéneknél, a kik ezt nem szokták meg és ráadásul még (ez újabb észlelet) sok pálinkát (persze nem szilvriumot) fogyasztanak.

Különböen ide vonatkozólag igen érdekes adatokat tett közzé dr. Takács, a betegség felfedezője és 25 év óta észlelője, a Bpesti Hirlap f. évi 4. számában. Ő ugyanis egyebek mellett ezeket mondja:

„A pellagra keletkezéséről még semmi biztosat sem tudunk. Általános nézet, hogy

a tengeri hosszas élvezete okozza létrejöttét, de ez sem egészen valószínű. Az emberek milliói táplálkoznak kukoriczával a nélkül, hogy pellagrát kapnának és még kevésbé fogadható el az az elv, hogy az éhség okozná. Betegeim között az utolsó öt év alatt három gazdag falusi bíró (két román és egy magyar), egy nyomoruságot éppen nem szenvedő zsidó és egy görög-katolikus pap is volt. A bírák közül a két román meghalt, egyik tüdőgümőkórban, a másik elmekórban; a harmadik bíró él és egészséges, valamint a pap és a zsidó is. A két meghalt bíró tulságosan ivott és majd mindig pálinkát. A többi nem részeges. Egy szükségét soha nem szenvedő tudós barátomat is gyógyítottam a pellagra első időszakában, ki a harmadik évben, mint elmebajos halt meg.“

Miután pedig a betegség főfészkeül ezidőszerint Kolozs, Szilágy és Szatmár vármegyék tekintetnek, megkerestük dr. Farkas Géza kolozsmegyei; dr. Berger János, dr. Láng Jakab és Bene Gyula szilágymegyei, dr. Serly Gusztáv és dr. Fekete Sámuel szatmármegyei orvos urakat, hogy a kérdés jelen állására vonatkozólag mondják el nézeteiket.

Kérdéseink a következők voltak:

1. Működése területén mikor lett megállapítva a pellagra néven ismert betegség?

Feleletek:

a) Szatmármegyéből: „Állítólag vármegyénkben már ezelőtt 20 évvel a pellagrához hasonló megbetegedések előfordultak, de az elmúlt 1898. év tavaszán állapítottat meg.“

b) Kolozs- és Szilágy megyéből: „1898 év február, április, illetve június havában.“

2. Tömegesek-e a betegségek vagy csak szórványosak?

Felelet:

a) Szatmárból: „Csupán Borhidán lépett fel tömegesen — 13 esetben; másutt szórványosan, összesen 8 esetben.“

b) Kolozsából: „M.-Gyerő-Monostor 12 beteg; O. Gyerő-Monostor 10 beteg; Oláh-

437. A hány nap van az első hótól új holdig, annyi nap esik a hó a télen.
438. Ha a golyák, fecskék, vadludak, darvak hamar elmennek, korán beállanak a hidegek.
439. Madárvandorlás őszoldalgás.
440. Ha a nap Bak-jegyben van s ekkor dörög, úgy drágaság lesz.
441. Ha a nap Bak-jegyben van, úgy az északi szelek terméketlenséget hoznak.
442. Október s márczius rendszeren egyforma.
443. Ha októberben fagy és szél van, úgy január gyenge lesz.
444. Sok októberi eső, sok deczemberi szél
445. Sok októberi eső, termékeny év.
446. Itt vagyon már Simon Judás (okt. 28.) jaj már neked inges, gatyás.
447. Simon kemény hideggel jár Judásnak talpára.
448. Simon—Judás, jaj már neked pöre gatyás.
449. Sok makk, kemény tél, sok hó.
450. Derős holdvilág, jó szüret.
451. Sűrű felhő eső nélkül, meleg idő.
452. Tartós hó, tartós tél, múltó hó, múltó tél.
453. Októberi zivatar, szeszélyes tél.
454. Ha a hangyák halmaikat a szokottnál hamarabb összehordják, rossz idő lesz.
455. Ha a juhok nem akarnak kimozdulni az akolból, eső vagy hó lesz.

456. Ha a hónap elején sok csillag esik, szép idő leszi
457. Hideg éjjel szép idő.
458. Ha a fák másodsor virágzanak, hosszú ősz lesz.

XII.

November:

459. Ősz jég nélkül, nedves év.
460. Ha a Mindsztkor levágott bükkuszilánk nedves, kemény lesz a tél; ha száraz, így nedves telünk lesz.
461. Mindszent napján vágj le a cserfából egy ágat, ha száraz belül, száraz tél; ha nedves, nedves tél.
462. Ha Mindszent napja nedves, lágy a tél; ha száraz, kemény a tél.
463. Márton (nov. 11) olykor fehér lovon jár.
464. Ha jókedvű Márton, kemény lesz a tél.
465. Borus Márton, borongós tél.
466. Mártonnap esőre, fagy, szárazság.
467. Ha Mártonkor a lúd jégen áll, karácsonykor sárban botorkál
468. Ha a Mártonnap lúd melle csontja fehér, havas tél; ha fekete, esős tél.
469. Ha a Mártonnap sült lud melle fehér, nagy hideg lesz; ha vörös, úgy az idő nedves lesz; ha felül fehér, karácsony előtt hideg lesz, ha alól vörös, karácsony után jó a hideg.

470. Boldogasszony bemutatása (nov. 21) mutatja a telet.
471. Fehér András rossz év.
472. Vig András (nov. 30.) vig év.
473. A milyen Katalin nap (nov. 25.), olyan a januári: a milyen a következő nap, olyan február.
474. Ha sok komló termett, kemény lesz a tél.
475. Ha sok a makk, csikorgó a tél.
476. Ha sok a kemény magu gyümölcs, hosszú és kemény a tél is.
477. Száraz, enyhe november, szigorú tél.
478. Ha dörög, midőn a hold a nyilas jegyben van, a völgyben rossz vetés, parton jó termés.

XIII.

Deczember:

479. Oszkár napi (decz. 1) éles szél, négy heti széllel jár.
480. Ha a csillagok reszketve fénylenek, kemény tél lesz.
481. Hogyha karácsony hava zöld, Husvétkor havas lesz a föld.
482. Fekete karácsony, fekete husvét.
483. Fehér karácsony, fehér husvét.
484. Ha a vadkacsák nagy csapatokban röpködnek, kemény lesz a tél.
485. Disznós Tamással (decz. 21.) kemény hideg jár.
486. Telt holdnál keleti szél, kemény tél.

Bikal 27 beteg; Erdőfalva 12 beteg; Nagy-Kalota 27 beteg; Bökény 21 beteg. Ezenkívül még 30 községben összesen 71 beteg.

c) Szilágyból: „Csak szörványosan.”

3. Fellépése óta szaporodtak-e az esetek vagy nem?

Felelet:

a) Szatmárból és Szilágyból: „Nem szaporodnak.”

b) Kolozsból: „A szaporodás eddig nem észleltetett, 1899. tavaszán fog elválni.”

4. Ha szaporodik, milyen arányban? A feleletek nemlegesek, az egyik pedig így szól: „Miután az 1898-ik év jó természettel birt minden tekintetben és inkább táplálkozott a szegény nép *különféle* táplálékkal, a betegek száma nem szaporodott.”

5. Mik a legvalószínűbb okai a betegség fellépésének és esetleges terjedésének?

Felelet:

a) Kolozsból: „Általában a betegek-nél nagy szegénység találtatott. Hitvány táplálkozás. *Egy pár esetben azonban jó módú egyének is vannak a betegek közt.*”

b) Szatmárból: „Rosz és hiányos táplálkozás. Kizárólag tengeri-lisztből készült ételek élvezete.”

c) Szilágyból: „Főképpen a kizárólag *romlott* máléval való táplálkozás.” „A baj fellépését előidézte az 1896-ik év gyenge termése s az 1897-ik év egészen roszt termése, úgy, hogy az 1897-ik évet inséges évnek lehet mondani s ekkor minden községben kormányintézkedés folytán az inségeseknek több rendben gabonát is osztottak.”

6. Milyen intézkedéseket tartana feltétlenül szükségeseknek a betegség fellépésének korlátozására vagy megszüntetésére?

Felelet:

a) Kolozsból: *Egyelőre a míg a betegség lényege biztosan ismerve nincs*, főgond a táplálkozás javítására fordított. E végből a betegeknek szalonna és rozs osztatott ki. Eddig a betegek állapota többnyire javult. De hogy ezen javulás állandó-e tavasszal lesz csak megállapítható.

b) Szatmárból: „Jobb táplálkozás és ott a hol a tengeri lisztet használják főképpen tápszerűl, — csak az egezséges és jól fejlődött tengerinek tápszerűl leendő felhasználása.”

c) Szilágyból: „Állami segélyezés mellett a szegény népnek jó táplálékot nyújtani és a *pálinka ivástól visszatartani.*” „Az történt 1897 végén és 1898 elején, hogy Romániából és más helyekről régi leraktározott kukoriczát szállítottak eladás végett a vidékre és ezt kénytelen volt a megszorult nép fogyasztani.”

Imé ezekből a feleletekből hűen tükröződik vissza a pellagra mai állása. Szatmár és Szilágy vármegyék területén tehát csak szörványosan lépett fel a baj, míg Kolozsmegye 30—40 községében összesen 130 beteg van.

Csak mellékesen emlitem fel, hogy itt már a szalonna kiosztáshoz műpellagrások is jelentkeztek Némelyek megirigyelték a jelentéktelennek tartott bőrkiütések révén ingyen kapott szalonnát, fűtejjel (Euphorbia-félék) műilegesen előidézték a bőrlöböt magukon és jelentkeztek a szalonnáért. Ugyanezen a vidéken, a vetőmagul és részben a táplálkozás javítása végett kiosztott főzelék félék is bejutottak a közelebbi városok piacaira eladás végett.

A kiéhezettnek vélt nép tehát egyszerűen nem hiszi, hogy betegségét az ő hiányos és egyoldalú táplálkozása okozza, a hol pedig ilyenek történnek, ott az éhség örültjeit mindenek előtt nevelni, oktatni és felvilágosítani kellene.

A mezei munkás nép legnagyobb része többet ad a pálinkára, mint a napi élelmére, más részt világos az is, hogy a sertésvész kiterjedt pusztításait ez a néposztály sanyli legjobban és legközvetlenebbül. Eddig a napi élelme ezeknek az embereknek kukoricza-kenyér, szalonna és pálinka volt. Most már csak a pálinka és a kukoricza-kenyér járja, zöld uborkával vagy zöld paprikával. Ha ünnepies alkalmakkor tyukot ölnek az ilyen háznál, a huslevet kiöntik és csak a

kevés tápértékkel bíró főtt húst eszik meg. Ez a szokás.

A rendszeres, mérsékletes és okszerű táplálkozásról fogalma sincsen ennek a népnek, mert ha volna, a legtöbbje meg is tudná magának a szükségeseket szerezni. De így miért törje magát, mikor teljesen beéri a megszokott máléval? Ugy vannak ők mint az az árvamegyei tót volt, kinek elfogyott a zabkenyere (és mikor a buza-kenyérből először szelt, könnyekre fakad, hogy hatvan éves ősz fejét ilyen csapás érte. Soha nem evett buzakenyeret és a szükség erre is rá kényszeríté.

Ilyen és ehhez hasonló okok idézik nálunk elő a pellagrát, ha egyáltalán a táplálkozás minőségében van az oka. De arra is vannak jelenségek, hogy a regálé bérlők és a korcsmárosok sokkal közvetlenebbül hozhatók ezzel kapcsolatba, mint az agrár-krisis.

Bár miként fogjuk fel azonban az ügyet, annyi bizonyos, hogy a betegség csak ott lépik fel nagyobb arányokban, a hol az emberek vagy nem tudják, vagy nem akarják megszerezni azokat a tápanyagokat, melyek a testi egészség fentartására feltétlenül szükségesek.

A betegség által meglepett helyeken tehát annak kipuhatolása volna szükséges hogy miért nem tudják megszerezni a szükségeseket? Általános roszt termés, elemi csapások, munkahiány, csekély munka bérek, restség, tudatlanság, iszákosság, romlott, egészségtelen gabonának, vagy más tápanyagoknak forgalomba hozása miatt é? stb. stb. Mert azt — eltekintve a roszt terméstől és elemi csapásoktól — fel sem szabad tennünk, hogy hazarészünkben éhínség sorvasztja el a munkáskezek izmait. Ez mesébe való állítás. Akarjon csak és tudjon az a nép dolgozni, tudjon és tanuljon meg emberhez méltóan táplálkozni és viszonyaihoz mérten takarékoskodni, lesz nálunk munkája és elegendő tápláléka minden időben.

Inséges években, elemi csapásoktól sujtott vidéken a társadalom és úgy a helyi hatóságok, mint a kormány mindenkör megtették a lehetőség határáig teendőiket. Ha pedig valamely vidéken munka hiány mutatkozik és e miatt a munkabérek tulontul leszállanak, csak akarni kell, lehet találni mindenkor vidéket, a hol a munkabérek jobbak, a miként akarja és meg is találja, a felvidéki tótság már nem csak a nagy alföldön, hanem nálunk is. De hiszen ezerével talál nálunk munkát és jó keresetet az olasz munkás is.

Miért jönnek ezek ide? Azért talán, hogy tanulmányozzák nálunk az éhség örültjeit? Nem! Hanem azért, hogy a mi népünk éhletlenségét és restségét, a maguk éltrevalóságával és serénységével legyőzzék. Ez valóság.

Nos és ha rest, ha tudatlan, annyira tudatlan egy aránytalanul csekély része a mi népünknek, hogy még a van mellett sem tud megfelelően táplálkozni; ha egyáltalán fogalommal sem bír arról, hogy az emberi egészség fentartásának mik a leg-egyszerűbb feltételei: talán még ezért sem kell mindjárt összeomlani ennek a szegény

487. Ha december nem szorítja, a többi hónap is fordítja.
 488. Vadlúd csapattal, hideg van nagy adággal.
 489. Deczemberi dörgést, eső széllel követ.
 490. Tiszta, fehér tejút, bő esztendő.
 491. Lucza naptól (decz. 13.) számított 12 nap időjárása, az év 12 hónapjának járása.
 492. Meleg karácsony, hideg tél.
 493. Csikorgó karácsony, kora tavasszal jár.
 494. Mennél közelebb van a karácsony az uj holdhoz, annál rosszabb esztendőt várhatsz.
 495. Ha karácsony napja akkor van, mikor a hold növekszik, úgy bő esztendő lesz.
 496. Lucskos karácsony rossz nyár, rossz nyár, rossz termés.
 497. Ha karácsony éjjelén keletről fúj a szél — marhadógtól félhetsz.
 498. Karácsony éjszakai nyugati szél — emberhalál.
 499. Karácsony éjszakai déli szél — betegség.
 500. Karácsony éjszakai északi szél — jó esztendő.
 501. Ha december eleje és vége sáros, a tél márczius végeig tart.
 502. Hideg december, korai tavaszodás.
 503. Szilveszter napi szél (decz. 31.), rossz szüret.
 504. Szilveszter reggelén a napsugár kevés bort hoz a jövő évre.
 505. Karácsony napi szép derült idő, jó esztendőre mutat.

506. Karácsony napi idő mutatja meg a január.
 507. Szürke János napja jó esztendő jósa (decz. 27.)
 508. István napi napsugár (decz. 26.) drágaságot hoz.
 509. István nap utáni 12 nap időjárása, a következő év 12 hónapjéé lesz.
 510. Karácsony előtti eső nem árt annyit a vetésnek, mint a karácsony utáni.
 511. Ádám és Éva (decz. 24.) napi idő a következő napok időjárását mutatja meg.
 512. Karácsony esti szél és eső egészségtelen évet jelent.
 513. Deczemberi havas eső gyenge időre mutat.
 514. Hó nélküli tél után rossz termést várhatsz.
 515. Fagy nélkül esett hó kipállasztja a vetést.
 516. Nagy hó, buja vetés, kész a baj.
 517. Kemény fagy mállasztja a kemény szántást.
 518. Szalonnás szántásnak csikorgó hideg az orvossága.
 519. Rák, kos, nyilas és a halak jegyében Ne kezdj semmi munkához se földeden.
 520. Zzuzsánna napján már a pacsirta is megszólal.
 521. Ha Szt.-Mihály éjszakáján déli szél van, hosszú ősz várhatsz. (szept. 29.)
 522. András nem oly ember mint más Hideg e nap minden szél fuvás. (nov. 30.)
 523. Ha disznó ölő Tamásra nagy lett a hizód mája, csikorgós lesz a karácsony (decz. 21.)

hazának; talán még ebből sem kell szükségképpen azt következtetni, hogy bizonyos fénynek az árnyéka az egekig terjed.

Maradjunk csak meg az okok keresésében itt a szegényes kunyhók közelében, mert megtaláljuk azt itt is, sőt megtaláljuk a biztosan és gyorsan ható gyógyszerét is a bajnak, a nélkül, hogy ezért az ország minden rendű és rangu népeit, hatóságait és náczióit ki kellene cibálni munkálkodásuk köréből.

Hogy mik lennének ezek a biztosan és gyorsan ható gyógyszerek, arról még e lapok jövő számában röviden szólok.

0

A komló mesterséges szárításáról.

II.

Angliában eleinte 7 méter magasságu s 4 méter széles toronyszerű épületet emeltek. Ennek az alja nyílt tüzelő hely volt, e fölött 4—5 méternyire egy vasgerendázatra, sodronyháló és erre vékony lőszőr-pokróc volt kifesztve s erre öntötték a komlót 10 cm. vastagon, a mely 18 óra hosszat száradt s kétszer meg kellett forgatni. A pokróc arra való lett volna, hogy a füstöt át ne bocsássa, de persze, azt utóbb se kerülhették el s a tűzveszély is igen nagy volt.

Később a sörgyári maláta-aszalók mintájára készítették a szárítókat. A ki ilyen sörgyári maláta-aszalót látott s benne is próbált lenni működés közben, annak nem lesz nehéz elképzelni egy hasonló komlószárítót. Az épület egy négyszegletű torony. A földszinten van a tüzelő, körülötte pléh-burok előmelegítő közszel. A pléh felett 1.5 méternyire vasrudon sodronyszövet nyugszik s e felett egy második. Tehát itt már emeleten van a komló felöntve, az alsón 20 cm., a felsőn 10 cm. vastagon. Azért úgy, mert az alsóból felszálló gőzök átjárják a felsőt is s csak azután, a mikor az alsó már száradt, kezd el a felső is száradni. Nincs baj azonban ebből, ha sok s jó helyen alkalmazott ventilátorok vannak. Az ilyen szárítóban már jól lehet kénezní, mert a gőz egyenletesen hat, míg az előbbi rendszereknél 20—40 ráma van egymás fölött s a hatás nem egyenletes! Ilyen szárítóknál 12 óra alatt kész a komló. Ha nagyon ki talál száradni a komló, úgy hogy porlás nélkül bajos hozzányulni, úgy a tűz kialudtával minden nyíláson friss levegőt bocsátunk be — s a komló kissé megvonul.

Nem lesz érdektelen, ha itt felemlitem egy Heiják nevű cseh gazda (Dreher-féle mihelubi birtokon) érdekes szárítóját. Az általa kezelt birtokon majdnem félannyi komlót termelnek, mint Magyarországon, ott tehát a leggyorsabban szárító mű nagy nyereség lenne. Ő reá jött a folytonos szárító eszméjére. Képzeljünk el egy 8—10 mt. magas s 4 mt. átmérőjű kerek tornyot. Annak alján a tüzelő van a lémelegítővel. E fölött egy függőleges vastengely van beállítva, a melyre egy csavar sinpár van reá erősítve. Ezen a sinpáron csuszának aláfele a ráma. Fent a kezdetnél egy munkás berakja a friss komlóval megrakott rámat s az egy toló gépezet segítségével a gőzös levegőből mindinkább aláfele s körül csuszik a legszárazabb felé s ott lent egy másik munkás a száradt komlós rámatokat kiszedi. S ez így megy míg csak szárítani való akad — éjjel-nappal.

Mindazonáltal csak egy Drehernek való drága passió. A ráma alácsuszása 10 óra hosszat tart, egy nap alatt 8 q. komlót szárít 28—35° hőfok mellett. Láttam ott különben még vagy 4-féle más rendszerű szárítót is! Az előbbi tornyokban legalább egyszer meg kell kényesen forgatni a komlót, — itt azt se kell.

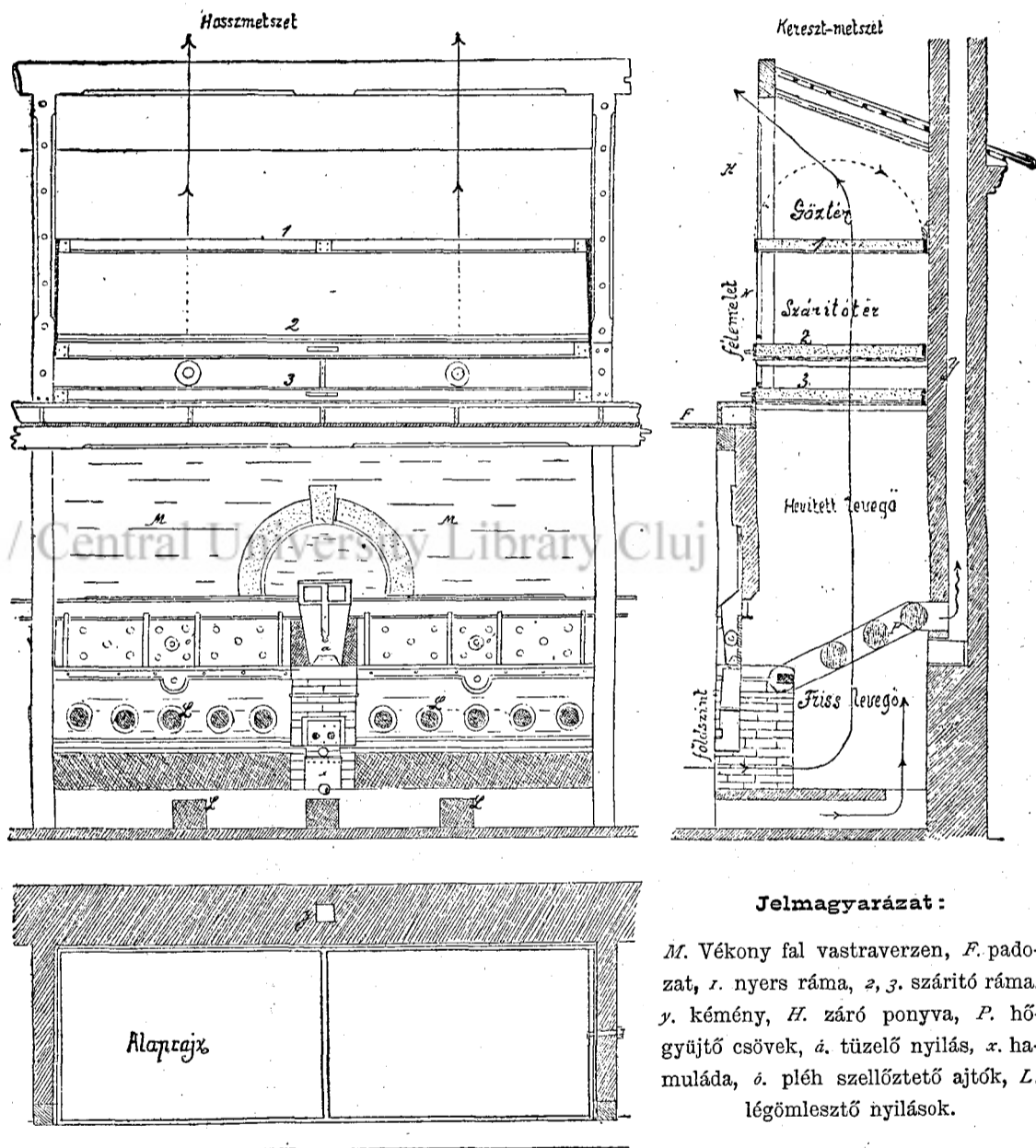
Csehországban ma már minden kisbirtokos szerkeszt magának a fennebbiek nyomán egy kis szárítót, sőt szövetkezeti szárítók is működnek! Bajorországban nehezebben barátkoznak meg a mesterséges szárítóval, hisz azért építették az ősök azokat a csudálatos 5—6 emeletes padlású házakat! Mit csináljon a szegény bajor azzal a padlás-kolosussal? a hol egy egész regiment fehérműjét meg lehetne szárítgatni! Mindazonáltal nagyobb birtokosok már itt is építettek mest. szárítókat!

Ezek után a manapság legtökéletesebb szárítót írom le, ahogy azokat Csehországban láttam. Az egyik az olcsóbb Löschner Lajos mérnök (lakik: Flöhau) patentje. Ha van régi használatlan épületünk, beleállíthatjuk abba! Lehet egyszeres szárítót építeni, a 2—3 hold komlóval bíró kisbirtokos részére, de lehet ilyeneket egymás mellé állítani 8—10-et is a nagybirtokos igényeinek megfelelőleg, tehát az

zását mutatja. A félemeleti padlat fölött van elhelyezve a 3-ik sz. komlóráma, e fölött a 2-ik sz.; ezek az emeleti előtérbe kihuzhatók. A 2-ik felett van a 3-ik, az nem huzható ki, de középen egy sarokvason billen! A rámatokat az előtértől egy nehéz zsákfüggöny választja el. Ez bármikor félre huzható s kényelmesen vizsgálhatjuk a száradó komlót.

A szárítás menete a következő: A tüzelőbe egész rendszeren begyujtanak. Az egészen friss komlóval megrakják az 1. sz. rámat fonnasztás céljából. Itt sok víz szabadul ki s a nyíl irányában elpárolog. Ugy egy óra múlva ezen sarokvason billenő ráma alábillentetik s a komló a 2-ik számú ráma hull. Itt már rendes meleg van, kevesebb a gőz s itt már szárad a komló; innen másfél óra múlva kihuzzuk a rámat, betoljuk a 3-ik helyére, a 3-ikot üresen betoljuk a 2-ik helyére s erre reá fordítjuk az első rámaról a máso-

Löschner-féle szabadalmazott komlószárító.

Jelmagyarázat:

M. Vékony fal vastraverzen, F. padozat, 1. nyers ráma, 2, 3. szárító ráma, y. kémény, H. záró ponyva, P. hőgyújtó csövek, a. tüzelő nyílás, x. hamuláda, á. pléh szellőztető ajtók, L. légömlesztő nyílások.

a jó benne, hogy lehet toldani bontás nélkül. Egy 4 holdas termelő részére épült szárító egy fél-emeletes épület, melynek hossza 4 méter, 1.5 m. széles s 4.8 m. a fal-magasság. A helyiség két részre van osztva, illetve a szárító előtt egy ugyanolyan széles előtér van. A félemeletet a földszinttől padozat (f) választja el. Lent tehát a fűtő, fent a komlókezelő mozoghat. Földszinten a) részlet a tüzelő nyílása. Jebra és balra a kerek lyukak s d) jelzésű rések a friss levegő beömlésére alkalmasak. Ezen rések a hőmérsék szabályozása szerint elzárhatók. T. jelzés vastartókat jelent, melyre egy vékony fal stb van rakva. M. mögött van a léghevítő tér. A hevítést egy csőrendszer eszközli. Ez áll 4 egymással párhuzamosan fektetett 10 cm. átmérőjű pléhcsőből, a melyek kissé ferdén fektetve s összeköttetésben vannak a tüzelővel, egymással s a kéménnyel is! A k) jelzés a tüzelő szájad-

dikra a fonnasztott komlót. S így folyik a munka tovább! A fordítás közben, ha porzik is a lupulin, az nem baj, mert a 3-ik számú ráma hull, tehát kárba nem vész. Az egyengetést is könnyű végezni, mert ki lehet huzni az alsó két rámat, de meg be is lehet nyulni feléjük, hisz nem szélesebbek 1 1/2 méternél!

Az által, hogy a legfelső rétegben fonnasztatik a komló, elérte Löschner azt, a mi az eddigi rendszereknél nagy hiba — hogy a komló nem első helyen fonnasztatik s szárítottatik is, de az alsó két ráma kerülve, teljesen gőzmentes léghen szárad tökéletessé. A ráma feneke drót-fonadék s erre a komlót 10 cm. vastagon rakják! Ezen rendszerenél óránként 3600 köbméter levegő halad át a szárító helyiségen s 4 óra alatt 25 klgrmot szárít, tehát 24 óra alatt 150 klgr. száraz komlót produkálunk. Itt ez kis termelőre szól, ha azonban 2—4 apparatust állítunk

egymás mellé, úgy 10—15 holdas termelő — termésit is meg lehet szárítani egy hét alatt! A beakasztott hőmérő nyomán folyton könnyen lehet szabályozni a hőfokot. Ha az *nagyobb* a szükségesnél, úgy kinyitunk minden a melegebbé nyíló légnyílást s a tüzelő szelőlőzőjét *elzárjuk*; ha *kicsi* a hőfok, ellenkezőleg járunk el.

Az egész apparatus egyszerű, olcsó s nem kell hozzá új falazat s nagy mérnöki s gépész tudomány! Ha régi épületet használunk fel, 300—400 frt költséggel kiépíthető.

Csérer Lajos.

IRODALMI SZEMLE.

Hazai lapokból.

A „*Gazd. Lapok*“ legutóbbi számában Szilárd Gyula a patkányoknak szénkéneggel való irtásáról szólva, azt kivihetetlennek mutatja be. E helyett jó rattler, vagy fox kutyákat ajánl tartani, amelyek igen ügyesen zaklatják a patkányokat, minek folytán ezek előbb-utóbb elvándorolnak más helyre. A szénkénege alkalmazása tekintetében számos agálya is van cikkírónak, melyeket mi is osztunk. Ilyen veszélyes robbanó szerrel nem jó lenne patkányirtáshoz fogni minden majorban. (—)

A „*Köztelek*“ 4. számában Székely G. A *szarvasmarhának a szabadban való teleteléséről* ír. A télen át részökre bekerített helyt illetőleg egy darabra 5 □ ölet számít, a felszéről pedig 1 állatra 1½ □-öt terület jusson. A kerítés magassága 1 öl legyen. Az állatokat jászlokban étesük. A trágyát teletetés alatt elhordani nem szabad és bőven kell alájok almozni, hogy tiszta fekhelyök legyen.

Az 5-ik számban R. Gy. *»Tisztázzuk az eszméket«* cím alatt iránycikket közöl, melyben a szövetkezés eszméjével foglalkozva, tisztán és nyíltan körvonalozza a *»Magyar gazdaszövetség«* és a *»Gazdasági Egyesületek Országos Szövetségé«*-nek feladatait.

Az elsőnek célja a magyar gazdatársadalmat, tekintet nélkül politikai pártállására, egy zászló alatt az agrárszövetkezési szolgálatára csoportosítani és a politikai téren működni vagy közrehatni arra, hogy az egész gazdatársadalom a politikai életet úgy irányítsa, illetőleg oly törvényhozás és kormány alkotását segítse elő, mely a Gazdasági Egyesületek Országos Szövetsége útján megnyilatkozó törekvések és követelmények teljesítése elől el nem zárkozik.

A Gazdasági Egyesületek Szövetségének feladata pedig az, hogy a szövetségbe lépett egyesületek útján megnyilatkozó óhajokat, kívánalmakat vagy a szerzett tapasztalatokat egybegyűjtse, azoknak országos jelentőséget kölcsönözzön, a kormány vagy törvényhozásnál való végrehajtásukat szorgalmazza s ellenőrizzze, országos mozgalmakat, kiállításokat, kongresszusokat kezdeményezzen s irányítson stb., de az aktuális politikától távol áll.

Ezek mindenestire jogos és támogatásra méltó törekvések volnának, ha nem lenne bennük meg az az egyoldalúság, mint a német „*Bund der Landwirthe*“ törekvésében, melynek hí utánzóivá kellene nekünk magyar gazdáknak is lennünk, hogy a cikk írójának melegebbé nyíló légnyílást s a tüzelő szelőlőzőjét *elzárjuk*; ha *kicsi* a hőfok, ellenkezőleg járunk el.

Mi reméljük, hogy egyhamar nem is lesz meg, de nem azért, mintha a gazdatársadalom nem akarná a maga jól felfogott érdekeit diadalra juttatni, hanem valószínűleg azért, mert nem alakult még meg az a szövetség, mely az ő hazafias törekvéseit olyan formában juttatná kifejezésre, melyért sikra szállani hajlandónak érezhetné magát.

Jaskó Géza „A szeszmoslékon való hizlalás jövedelmezőségéről“ írott cikkében a „*Köztelek*“ f. évi 2-ik számában megjelent hasonló című cikkekre reflektálva, azzal nem ért mindenben egyet s szakszerűen ismerteti a helyes táparány megállapításának módjait, valamint azon tetemes előnyöket is, melyek ennek betartása után a hizlalás körül elérhetők.

Jablonski József „A szőlő szénkénegezésénél felmerülő számítások“ című cikkében gyakorlatias példákkal szolgál a filloxerával meglepett szőlőkben szokásos gyéritési eljárásokhoz. Világos, érthető és pontos számításokra alapított utasításait az érdeklődők figyelmébe ajánljuk.

A 6-ik számban J. P. „Jogorvoslást kérünk“ című cikkében a német birodalom kancellárjának egy jelentése kapcsán állatkivitelünk előmozdítása érdekében emel szót. Határozott és erélyes hangon rója meg a német kormány eljárását és a német gazdatanács önzését, melyek folytán daczára a Németországgal kötött kereskedelmi szerződésünk és állategészségügyi egyezményünk határozatainak, már évek óta ki vagyunk zárva Németországból. A birodalmi gyűlés e hó 10-én tartott ülésében pedig a kancellár kijelentette, hogy a hushíány miatti panaszok alaptalanok és a lakosságnak hussal való ellátása érdekében egyáltalában nincs szükség a külföldről való behozatal emelésére, sőt ha az engedtetnék, Németországban soha sem szűnénének meg az állatjárványok.

A cikk írója szerint — igen helyesen itt egy jogi kérdéstről van szó, arról, van-e jogalapja a határozat fentartására, illetve a bevitel korlátozására Németországnak, vagy sem.

Jogalap erre természetesen most már nincsen, miután nálunk az állatjárványok különösen a szarvasmarhák között teljesen megszűntek, sőt a kőbányai sertéspiac is veszmentesnek mondható. Erre és állatkiviteli viszonyainkra tekintettel jogorvoslást és jogaink tiszteltetését követeli a cikk írója és ha ez szépszerével nem menne a legmesszebb menő represszáliákat kell alkalmaznunk Németország ellen. Mindezt mi is óhajtjuk és követjük.

A „*Kísérleti közlemények*“ 5-ik füzetéből a „*Dohánytrágyázási kísérletek*“-ről közölt tanulmányt találjuk még ebben a számban, melyet „*A sertésvész gyógyítása Amerikában*“ című közlemény követ P. Farahó János tollából.

Miután Amerika „*Unió*“ nevű államában a sertésvész régen pusztit, a legkülönbözőbb eljárásokat és szereket alkalmazták már ennek megszüntetése végett — de hiába. A múlt évben aztán Page County. Ja. államban vérsavóval kísérleteztek beteg sertéseken s azokból csak 20 % volt az elhullás. Ez évben aztán már nagyobb szabású kísérleteket tettek, melyek az író szerint kielégítő eredményre vezettek.

A szérum előállítására nagyobb állatot, lovat vagy szarvasmarhát használnak fel, melynek vérébe a beteg sertés véreből befecskendeznek, mire az megbetegszik, de hamarosan gyógyul; a befecskendezést aztán mindaddig ismétlik, a míg az állat teljesen immunissá nem lesz, ekkor aztán már nem betegszik meg többé a befecskendezések után. Az így előkészített állat véreből szükség szerint kibocsátanak, abból a savót kivonják és ezzel kezelik a betegségbe esett sertéseket.

Dr. Hutyrá rovatvezető ezen közleményre megjegyzi, hogy a m. kir. állatorvosi akadémiával kapcsolatos bakteriológiai intézet laboratóriumában már régebben — még mielőtt az amerikai kísérletek ismeretesek lettek volna — folynak a nagyobb állatok immunizálása körül a kísérletek, nem különben ezek savójával a védőoltási kísérletek is; ezek azonban még nem vezettek oly eredményre,

melyből az eljárás értéke szabatosan megítélhető és a gyakorlatban is igénybe vehető volna.

A „*Baromfiak*“ múlt évi utolsó 12. száma bő tartalommal jelent meg s fajbaromfi bevételek és kiosztás című cikkében említés tétetik, hogy a földmívelésügyi miniszter a baromfi köztenyésztés fejlesztése érdekében majdnem 2000 drb. fajbaromfit osztott széljével az ország egyes közsegeiben, az ország baromfitenyésztésének egyenlővé és egyirányúvá tétele végett oly fajbaromfiak jelöltettek ki a közönséges baromfiaknak keresztesítés által való nemesítésére, melyek a gazdaság keretébe könnyen beilleszthetők s hazai viszonyainknak leginkább megfelelnek. Ilyenek a tyukfélék közül: a plimút és a fekete langshán; pulykafélék közül: a bronz és a francia pulyka; vízi szárnyasok közül: a pekingi kácsa és az emdeni lúd. A fajbaromfi cserekiosztásra szükséges anyagot a földmívelési miniszter az országban a fajbaromfi tenyésztőtől vásároltatja össze.

Külföldi lapokból.

Mezőgazdasági viszonyok Angliában.

(Az „*Agricultural Gazette*“ f. évi jan. 2. sz.-ból)

Angliában az új év nagyon sok jót ígérőleg kezdődik. Az őszi vetések teljesen jó erőben vannak. A tavaszi vetések alá a földek mind el vannak készítve, már pedig a tavasz-buzának semmi sem kedvez jobban, mint jó száraz időben végzett őszi szántás. Mindezek mellett egy másik igen biztató jel, hogy a lóher jól és kövéren nőtt. Az állatok elég jó egészségben vannak, kivéve azt a szomorú körülményt, hogy a juhokat a var, a sertéseket a sertésvész bántja. December utolsó előtti hetében 1093 sertés hullott el.

Londonban az őszi állatkiállítást nagyban megzavarta a szarvasmarhák bőrén észlelt betegség. A bőr megrepedezett s az állat szőrét elhullatta. Egy néhány esetet megvizsgáltak, de rüh-bacillusra nem találtak. A kir. földmiv. társulat bizottsága elhatározta, hogy a dolgot szorosabb vizsgálat alá veszi s az elhullott állatok szőrét és bőrét tudományos megfigyelésre bekérte.

Az 1898. évi statisztikai kimutatás szerint a hizott állatok értéke Angliában feltűnően csekélyebb volt a megelőző 1897. évinél.

London egyik kerületében a tejvizsgáló biztos arra a sajátságos tapasztalatra jött, hogy a *vasárnapi* 44 megvizsgált tejből tíz volt hamisított, ellenben a *hétköznapi* 79 vizsgálat csak három hamisítást derített ki. Arra is rájöttek, hogy a hamisítást mind az elárúsítók eszközölték.

A téli takarmányviszonyok Angliában elég jók. A hideg időszaknak nyugodtabban néznek elébe a gazdák, mint bármelyik megelőző évben.

A múlt esztendő Angliában a legkivételesebb esztendő volt. Május hónapot kivéve, egyik hónapban sem volt elegendő eső. P. o. egy helyen jan.—november 11 hónap alatt az eső csak 17.49 hüvelyket ért el, tehát a rendszer magasságnál 9 hüvelykkel volt alacsonyabb.

A tél olyan szelíd volt, a milyenre élő ember nem emlékezik s a mellett a legszárazabb is volt. A tavaszon kevészer volt kemény fagy, a temperatura mégis kivételesen alacsony volt, a uyár kezdete szokatlanul hideg, utolsó felében nagyon meleg csapadékok. Az őszi abnormis forrósággal kezdődött és egész végig meleg volt, ilyen lévén még december is.

Ez a furcsa idő kedvezett a kalászosoknak és a burgonyának. A kalászosokat a májusi esőzés annyira megerősítette, hogy a hideget és szárazságot is jól kiállották, sőt az egész évszázban ilyen gazdag eredményt nem értek el.

A tavasziak is jól sikerültek. Februárban kivételesen sok vetés eszközöltetett, sőt még előbb is. A tavasziak a szárazság miatt nehezen indultak, de később, májusban az árpa és a zab kipótolták a hiányt. A takarmányokra is nagyon rosszul indultak, de május helyrehozta annyira, hogy páratlan sikert értek el. A komló nem sikerült.

A bárányoztatás kedvező időben, a rendnél jobb sikerrel történt. Aránylag kevés hullott el. A nyári szárazság miatt a legeltetés nehéz volt s így ez az év nem sikerült.

Az őszi vetés talán soha sem kezdődött olyan későn, mint a múlt ősszel, de a hogy megkezdődötték egyfolytában csaknem akadálytalanul és gyorsan bevégezték. A szelid időjárás annyira kedvezett, hogy karácsonra teljes erőbe jutottak.

A piac nem volt ily kedvező. Csak áprilban mutatkozott némi lendület az árakban midőn aztán a birtokosok minden készletüket eladták s így május közepén, midőn a legmagasb árat (48 silling quarterenként) elérte, ez az emelkedés sokat ártott a gazdáknak, mivel a szemes takarmányok árat is nagyon megdrágította. Az új buza az árat lenyomta 25 sh.-re s ha némi javulás történt is, csak 26-ig emelkedett föl.

Anglius.

A német juhtenyésztés és a gyapjувám. Néhány évvel ezelőtt gazdasági körökben mozgalom indult volt meg gyapjувám életbeléptetése iránt. De az Olaszországgal, Osztrák-Magyar monarchiával, Rumániával és Oroszországgal kötött kereskedelmi szerződések értelmében fennálló vámentessége a gyapjunak a szerződés lejárta előtt nem vonható el. Most, hogy a szerződés közel van a lejáráthoz s új vámtarifákat hoznak be, újra előtérbe nyomulnak a német juhtenyésztők védvamos törekvései. Törekvéseiknek alapja az, hogy a juhállomány Németország minden részében apadóban van. 1861-ben volt 28.016.769 darab; 1872-ben 24.999.406 darab; 1889-ben 19.189.715 darab; 1892-ben 13.589.612 és 1897. decemberében 10.866.772 darab. Tehát míg 1861-ben egy [] kilométerre 46-2 és 100 lakosra 60-9 juh esett, addig 1897-ben csak 20-1, illetve 20-8 darab jutott. Természetesen a kivétel is ebben az arányban apadt, úgy hogy 1897-ben csak 216.946 darabot vittek ki. A hanyatlás okának a tengeren túli gyapju nagymérvű behozatalát tartják. Ha az így tart, nemsokára teljesen meg fog szűnni a német juhtenyésztés. Hogy a gyapju védvámja a juhtenyésztésre emelőleg hat, az észak-amerikai Egyesült-Államokkal bizonyítják, hol magas vám van vetve a nyersen behozott gyapjura s a juhtenyésztés ott tényleg növekvőben van. (Der Oesterreichische Agrarier 1899. No. 1.)

A tej eltartása. Tehenészetekben gyakran fölmerül annak szüksége, hogy az édes tejet friss állapotban hosszabb ideig megtartsák és szállítsák. E célra a Villon eljárása szerint a friss tejet 5-6 légkörnyomás alatt telítik élenyvel (oxygén), olyanformán, ahogy a szódavíz gyártják. Néhány órai állás után 2 légköri nyomás alá helyezik s a küldésre való edényekbe töltik át. Az élenytartalom állítólag megakadályozza a megalvást és az erjedést (fermentatiót) s a kóros hatású csirákat megöli. (U. o.)

Dr. B. S.

EGYLETI ÉLET.

Meghívó. Az „Erdélyi Gazdasági Egylet” igazgató-választmánya 1899. január hó 24-én (kedden) d. u. 4 órakor az egylet hivatalos helyiségében ülést tart.

Tárgysorozat: 1. Múlt XII/17-iki ülés jegyzőkönyve. 2. Pénztári jelentés december hóról. 3. Miniszteri leiratok: a) A bpesti gyapjuminősítő intézet felállításáról; b) Az erőtakarmányok kedvezményes szállításáról; c) Vizakna város vásárendtartási sza-

bályzatáról; d) „Kozma Ferenc emléke” cz. műről. 4. A bpesti védegyelet megkeresése. 5. Udvarhelyvármegye mezőg. bizottságának megkeresése állatkiállítási díjak kifizése tárgyában. 6. A gyalui iparos egylet kérése könyvtára részére. 7. Új tagok bejelentése. 8. Ülés napjáig beérkező darabok. 9. Indítványok.

Népszerű téli gazdasági előadások. Az ingyenes népszerű gazdasági előadások a brasso megyei hét csángó faluban az 1899. év január hó 7-től 15-ig tartattak meg. Előadtak: Lukács Károly községi jegyző: *Az 1894. évi XII. t. cz. főbb intézkedéseiről.* Resznek Mihály áll. gazdasági szaktanító 1. *A trágyáról, annak kezeléséről és a trágyázásról.* 2. *A talajművelésről és a művelő eszközökről.* Sánek András szolgabíró: *Az erdő-törvény, állat-egészségügy, közutak és vámokról.* Karácsonyi Sándor m. kir. főerdész: *A hétfalusi kopár területek beerdősítéséről.* Cséser Lajos áll. növényteni szaktanár: *A gazdasági növénytermelés köréből.* Sebestyén Arthur gy. felügyelő: *A műtrágyázás ismertetése köréből, szüksége, módjai, kísérleti eredmények.* Hreblay Emil áll. tenyésztési felügyelő: *A baromfitenyésztés fontosságáról.* Dr. Papp József kolozsvári ügyvéd: *Szemelvények a kisgazdákat érdeklő törvényekből.* Az előadásokon minden községben, úgy az értelmiség, valamint a gazdaközönség nagy számban képviselve volt, kik is nagy érdeklődéssel hallgatták a tanulságos tárgyakat. Ha van gazda-közönség, melynek szüksége van e téren utbaigazításra, úgy ez a hétfalusi csángó magyar nép, melynek oly kevés szántóföld, rét, erdő áll rendelkezésére, hogy azok kor- és okszerű művelése, az állat- és baromfitenyésztés helyes irányba való terelése határozottan életszükség.

A kormány és a gazdasági egyesületek nagy jót tesznek a csángó nép érdekében, ha ügyüket ez irányban felkarolják s anyagi emelkedésüket ha áldozattal is — előmozdítják.

Feyer Gyula.
ev lelkész.

Népszerű gazdasági előadások Gyergyóban. A földművelésügyi m. kir. miniszter úr segítségével a gyergyói gazdasági egyesület a tél folyamán megkezdte a népszerű gazdasági előadások sorozatát. Előadások tartottak már Gyergyó-Ditróban, Szárdhegyen és Alfaluban három-három minden községben. Előadott tárgyak és előadók voltak: A takarmánytermelésről. Tartotta Csargó Venczel birtokos. A talaj termőerejének fentartásáról és a Gyergyóban követendő helyes gazdasági rendszerekről: Puskás Jenő áll. fleniskolai tanár tartott népszerű előadást. A ragadós állati betegségek és szavatossági hibákat Székely Károly törvh. állatorvos ismertette. Mindenik előadást figyelemmel hallgatták a szép számban összegyűlt gazdák — a 9 előadáson ezernél többen voltak, — a kik között mintegy 2000 füzet osztott szét, mely füzetek mindhárom előadást magukban foglalták. Az egyesület a többi Gyergyói községekben is rendez előadást január, február és márczius hónapok folyamán.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Lázár Árpád nagybirtokos „Lárga-

tanya” nevű birtokán f. hó 11-én rövid szenvedés után elhunyt. A megboldogult kiváló képzettségű gazda volt, ki dacára évek hosszú során át ránehezedett súlyos betegségeknek, mely tevékenységére sok tekintetben bönítőlag hatott, birtokait mint a szerűen kezelte, s úgy a mezőgazdaság terén, mint az állattenyésztés körében kiváló sikereket ért el. Azokkal a nehézségekkel, melyek hazarészünkben az okszerű gazdálkodás és haladás útjába annyiféle változatban torlódna össze, mindig sikeresen küzdött meg, minél fogva tevé-

kenységét számot tevő anyagi siker koronázta. Hogy egyletünk munkálkodásában nem vett részt, annak egyedüli oka szintén testi fogyatkozása volt, mely otthonához kötötte. Aldás és béke honoljon hamvai felett!

— **Kozma Ferenc emléke.** A m. kir. földművelésügyi miniszterium díszesen kiállított emlék albumban örököltette meg néhai Kozma Ferenc miniszteri tanácsos emlékét. Hogy ki volt *Kozma Ferenc* és mit tett a magyar lótenyésztés felvirágoztatásának érdekében, azt talán felesleges itt elmondanunk, elég, ha felmentjük, hogy halála után a földművelésügyi miniszterium lótenyésztési osztályának tagjai a lótenyésztézetek katonai felügyelősége, az állami ménesek ménetelek és ménesbirtokok összes tisztjei és tisztviselői, mélyen érzett fájdalmuk és hálájuk jeléül elhatározták, hogy a halhatatlan érdemű férfiú emlékét megörökítik és e czélból a nyilvános adakozás terére nem lépnek, hanem a költségeket kizárólag maguk viselik.

Ezen nemes és a szívek legmeghatóbb érzéséből fakadó elhatározást a tett követte. Az emlék művek felállításának helyéül Mezőhegyes és a baraszka sir jelöltetett ki, minél fogva határozatba ment, hogy Mezőhegyesen szobor állíttassék fel, a baraszka sirhely pedig emlékkövel jelöltessék meg.

Az emlék-albumban, melyet *Darányi Ignác* földművelésügyi miniszter ur saját tárczája terhére adott ki és megküldött az összes gazdasági egyleteknek, gazdaköröknek, lótenyésztézetek tagoknak, a ménesbirtokok gazdasági tisztviselőinek és a méneskeri tiszteteknek stb. tüzetesen le van írva minden mozzanata az emlékművek elkészítésének és ünnepélyes leleplezésének. Ezenkívül a Kozma Ferenc arcképe az emlékművek és mintegy 30 szép kiviteli fénykép másolat díszíti az albumot, melynek lapozgatása közben jól eső érzés fogja el lelkünket, mert előttünk áll hű képe annak, a ki már tettei által halhatatlanná lett. Az elismerés tetteiért méltóan jutott kifejezésre anyiuink szívének melegéből és a koszoru, mely halhatatlan emléke köré fonódik a díszes albumból, nem fog elhervadni soha.

— **Apaaállatok állami közvetítése.** A segesvári állattenyésztési felügyelőség a kerületéhez tartozó Nagy-Küküllő, Kis-Küküllő, Udvarhely, Háromszék és Csikvármegye minden egyes községének megküldötte az alábbi körlevelet és felkérte a jelzett megyék fő- és alispáni, valamint főszolgabírói hivatalait is a tenyészállatok közvetítésének támogatására.

„A községi érdemes előjáráságnak. Az 1894-ik évi XII. t. cz. értelmében a községi apaaállatok beszerzésének határideje immár lejárt, felhívom tehát czimedet, hogy a meny nyiben községük kellő számu és jó apaaállatokkal még nem rendelkeznek, azok beszerzése iránt haladéktalanul intézkedjék. Ezen beszerzés megkönnyebbitésére a nagyméltóságú földművelésügyi m. kir. Miniszter ur hazánkban több állattenyésztési felügyelőséget méltóztatott felállítani. Felhívom tehát a czimet, hogy hiányzó vagy selejtezendő apaaállatai iránti kérését a fenntjelzett Ministeriumhoz czimezve, és 50 kajczáros bélyeggel ellátva nyujtsa be mielőbb ezen felügyelőséghez, hogy a szükséglet felől még a tél folyamán tájékozhatassuk magunkat és a kiosztásokat már a tavasz elején megkezdhessek. A felügyelőség közvetít a hozzáfutató községeknek a legjobb tenyészetelekből származó bikákat: a község anyagi erejéhez mért százalék engedménnyel, három félév alatti részletfizetésre, kanokat: darabonként 36 frtos egységárban, szintén 3 félév alatti részletfizetésre, végre kosokat: teljesen ingyen. Olyan kedvezmények ezek, melyeket minden községnek érdekében áll kihasználni, hogy gazdaságunk legjövödelmezőbb ágát az állattenyésztést felvirágoztassuk. — A segesvári m. kir. állattenyésztési kerületi felügyelőség. *Szász István*, felügyelő.”

Örömmel constatálható, hogy a megindított akció már rövid idő alatt igen szép eredm-

ményeket szült, mert a községek tömegesen terjesztik be apaállatokérti folyamodványait a jelzett felügyelőséghez. A mint értesülünk, az eddigi kérések folytán mintegy 210 darab tenyész-bika, kan- és kos közvetítése vár a folyó évben ezen felügyelőségre, a mely szám előreláthatólag tetemesen emelkedni fog és a nagy számban kiosztott jó apaállatok bizonyára hatalmas faktorai lesznek köztenyésztésünk várva várt felvirágzásának.

— **Komlótermelési előadások.** Cséser Lajos segesvári komlótermelési szaktanár a tél folyamán a következő helyeken tartott szakmájába vágó előadásokat: Székely-Kereszturon, Segesváron, Kőhalomban, Héturen, N.-Szöllősen, Néthuson, Hégenben. A kor színvonalán álló, szép előadásokat a hallgatók mindenütt élénk figyelemmel kísérték. Hatásuk valószínűleg már a legközelebbi tavaszon nyilvánulni fog a komlós-kertek jobb megművelésében.

— **Fajbaromfiak kiosztása minálunk** Mint értesültünk, jövőre a fajbaromfi-kakasok kicserélése (minden parasztkakasért: egy plimouth, vagy langshan kakas) az erdélyi részekben is megkezdődik. Egyszerre egy-egy egész községben fog a kicserélés eszközöltetni, hogy így az átalakítás az egyes góczpontokon teljes bizonyossággal vitessék keresztül. E nagyfontosságú újítás főképp kisebb gazdáinkat érinti igen előnyösen. (—)

— **Gazdatisztek ajánlása.** Szerkesztőségünkben több igen jelesen kvalifikált és sok évi gyakorlati bíró gazdatiszt van előjegyezve mint állást kereső. A legjobb lelkiismerettel ajánljuk őket gazdatisztet kereső nagybirtokosaink figyelmébe. Bővebbet kívánatra a *Szerkesztőség*.

— **Eladó Szent-Gericzén Maros-Tordamegyében** 100 hold első osztályú szántó és kaszáló, teljes gazdasági felszereléssel együtt, kitűnő gazdasági épületekkel és nagy gyümölcsös kerttel. Vásár esetén a birtokon levő 7 ezer forint 5 százalékos kölcsön az intézettől átvehető, felvilágosítást az érdeklődőknek a kiadóhivatal ad. (50).

KÖZGAZDASÁG, ÜZLET, FORGALOM.

Hizott sertéseink értékesítése. Ez a kérdés most már napról-napra aktuálisabb lesz. Mindenki azt hitte, hogy a sertésvész szertelen pusztításai folytán kevés hizott sertésünk lesz és a kereslet az árak emelkedése mellett fokozódik ezen árucikk után. Az ide fűzött remények azonban nem teljesedtek, mivel még a bécsi piacon is nehezen tudunk elhelyezkedni áruinkkal, más irányba pedig nem találunk utat. Komolyan megfontolandó helyzet ez, mely ha még egy ideig tart, lehetetlen lesz sertéstenyésztésünket csak azon a fokon is megtartani, hova a sertésvész letaszította. A gazda-osztály bizonyára jól tudja, hogy mit jelent rá nézve a sertéstenyésztés leszálítása. Így voltunk annak idején juhtenyésztésünkkel is, melynél 1884-től 1895-ig három millió darab csökkent a létszám és ez a csökkenés maig csak fokozódott. E jelenséggel szemben azonban szarvasmarha- és lótenyésztésünk lendületet vett és így nemcsak a tőke-vesztés pótolódott vissza, hanem az ezután várt és élvezett haszon sem maradt el.

Nem sejtethető még, hogy a sertéstenyésztés hanyatlása által származó tekintélyes veszteségek milyen más gazdasági ág fokozott felkarolása útján egyenlítődnék ki; annyi azonban bizonyos, hogy itt már a krízis szélén állunk és történni kell valaminek az árak szilárdítása tekintetében. 30—36 krajczáros árak mellett,

a mint most nálunk a hizott sertéseket elősúly szerint fizetik, sem a tenyésztő, sem a hizlalo nem kapja meg befektetett tőkájének kamatját; nem is számítva azt a nagy rizikót, melylyel a sertéstenyésztés és hizlálás ma jár.

A készlet nálunk úgy felhalmózott, hogy a belföldi fogyasztás nem lesz képes azt leszállítani; s noha itt már magába véve az is nagy baj, ha a kész. áru idejében nem értékesíthető, de jóval több kalamitást okoz majd az, ha a kész és értékében úgy az apasztás, mint az esetleges árcsökkenés folytán összetorlódó áru a hizlalo telepeken talál maradni és a tenyésztők idej produktuma nem juthat helyükre.

Mindenki tudja, hogy ha valamely üzletág megszűnt lucratív lenni, a tőke attól elfordul, a minek a most vázolt helyzetben legtermészetesebb következménye az lenne, hogy az idej falkák nagy része a tenyésztők kezén maradna. Isten óvja ettől gazdáinkat, de óvják meg — ha van hozzá érzékük — azok is, akik az országot a gazdasági kiegyezés áldásától, a már kézzel fogható óriási veszteségeink dacára is, hónapok óta elzárják és azon munkálkodnak, hogy ettől véglegesen megfosszák. Lehet, hogy eljön majd az idő, mikor az ország gazdaközönsége leszámol az illetőkkel a szenvedett és még ezután következő károsodásokért, ez azonban silány kárpótlás lesz azért a visszaesésért és nyomoruságért, mely forgalmunknak és állat-kivitelünknek ily hosszú ideig való megbénítása után a nyakunkba szakad.

Itt volna az ideje és talán a tizenkettedik óra is elérkezett már arra nézve, hogy felnyissák szemünket és lássuk meg, hogy egy némely bajainknak nem a német, hanem mi magunk vagyunk az okai. Meg kellene már egyszer azt is látni, még mielőtt nem késő, hogy a mi gazdasági politikánk az általunk annyira ápoltt nemzeti sérelmek virágzó fájának árnyékában sorvad el.

Csak a mult számunkban említettük fel, hogy németország nagyközönsége és szakiparossai már mindent megmozgattak, sőt a husarak általános felemelését is keresztül vitték, hogy a vámsorompón valahogyan rést üssenek sertéseink számára. A hivatalos Németországot tényleg bele is szorították a kérdés tanulmányozásába, ennél tovább azonban nem akar menni a Német kormány és ha Pozadowszky gróf államtitkár azon kijelentése, hogy Németországban husdrágaság nincs és az idegen állatbevitel növelése nem szükséges, valóban bizonyul, akkor nem lehet reményünk az iránt, hogy tovább menjen.

Ausztriában, dacára a politikai viszonyok ziláltságának, előkészítették a sertésvésznek állami költségen, kisajátítások útján leendő megszüntetését, mely ha sikerül, az ausztriai sertéstenyésztők termelési képessége hatványozódik és maga a tenyésztés annyira fejlődhetik, hogy a fogyasztás tulnyomó részét fedezi. A bukovinai, sziléziai és lengyelországi sertések most is erős konkurencziát csinálnak ott nekünk, míg ujabbban a romániai sertés-

hus behozatalával is próbálkoznak már a bécsiek.

Mindezek a mi rovásunkra történnek, de anélkül, hogy nagy megzavaródásunkban csak egyetlen gondolatot is vetnénk a felettünk lebegő veszedelemre.

A kőbányai piacon a szokásos levonások mellett 45—48-, a petroleum-raktárnál pedig 42—45 krajczáron jegyeznek a kövér sertésekért. Az üzlet irányzata pedig lanyha.

— **Gazdasági tanfolyam.** A földművelésiügyi miniszter Alsó-Vereczkén f. évi január hó 25-től kezdve négy hétig tartó gazdasági tanfolyamot rendeztet. A tanfolyamon 15 gör. kath. lelkész fog résztvenni; ezek oktatásánál különös figyelem fog fordítatni az ottani vidéken fontos állattenyésztés és kisebb gazdasági ágak ismertetésére. A tanfolyam vezetője Egan Ede miniszteri megbízott lesz. Hazánk északkeleti részében remélik, hogy a ruthén nép ezen leghivatottabb vezetői, kik a nép között élve azon helyzetben vannak, hogy egy jobb, jövedelmezőbb gazdálkodási módra nézve jó példával járjanak elől, hiveiket erre eredménynyel rá fogják vezetni.

— **Kolozsvár város fogyasztási adói** január 18-iki közgyűlés határozata folytán házilag lesznek kezelve, ellentétben a tanács indítványával, mely a bérbeadást javasolta.

— **A jégbiztosítási díjak emelése** a folyó évre, a mint a biztosító társaságok köréből értesülünk, még nincs elhatározva, mert az 1898. évi üzlet statisztikai adatai még nincsenek földolgozva s így az azok eredményéhez képest megállapítandó díjtételek megszabásához még nem foghattak hozzá. Reméljük, hogy erre nem is kerül még az idén sor.

Az „E. G.” közvetítő osztálya iránt nagyobb érdeklődés nyilvánulván, annak hatáskörét ezentul más gazdasági cikkekre is kiterjesztjük. Jelenleg van:

Kínálat:

1. „Race Horst” zab 40—50 mm. Hl. sulya 50—54 kg. Rendelhető legalább 5 um.; ára q-ként: 7 frt 50 kr. Bőtermő, erdélyrészi termés. (F. F.)

2. Egy drb. frieslandi szép szopós borju, üsző. Ára 30 frt. (N. D.)

Kereslet:

1. Paszuly, (gyalog), bőtermő; kívánat: 100 kg. (L.)

2. Takarmány árpa vetőmag, legjobb minőségű. Kiv.: 13 q. (P. D.)

Közelebbi tudnivalók: a kiadóhivatalban.

— **Pénzpiacz helyzete.** A német birodalmi bank tanácsa, mint Berlinből jelentik, január 18-iki ülésében egy egész százalékkal mérsékelte a kamatlábot.

Londonban az angol bank szintén kamatláb leszálítást fogja legközelebbi ülésében javaslatba hozni.

Az osztr. magyar bank január 15-ik heti kimutatása szerint, szintén a bank állapotában jelentékeny javulást tüntet föl. Nevezetesen az adóköteles bankjegyek nemcsak eltűntek, hanem még 6 millió adómentes bankjegy is forgalomban van. A váltó-tárca 1994 millió forinttól, a lombard 2 millió forinttól hanyatlott. A bank állapotában előállott ezen változás a kamatláb leszálításának kérdését is mindinkább előtérbe tolja. A főtanács pénteken január 19-én tartott rendes ülésében a kamatláb leszálítása annál valószínűbbé válik, mert jó példával előljárt a német-birodalmi bank, sőt az angol bank is a kamatláb leszálítását javaslatba akarja hozni.

— **Időjárás** Budapest január 17-én. Idő: borult; hőmérsz. + 8.6° Celsius. Légsúlymérő 753.5 mm., vízállás emelkedőben van.

HIRDETÉSEK.

4678.
1898. szám.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerület igazgatótanácsától.

Birtok eladási, esetleg haszonbérbe adási hirdetmény.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerület tulajdonát képező és Kolozsmegye Magyar-N.-Zsombor községében fekvő mintegy 760 hold területű szántó, kaszáló, legelő és erdőből álló ingatlanok, a hozzá tartozó gazdasági szeszgyárral, lisztelő malommal, kényelmesen berendezett uri lakással és más gazdasági épületekkel, **örök áron eladatnak**, esetleg 6 vagy 12 évi időtartamra **haszonbérbe adatnak**. A kik ezen ingatlanok megvételére vagy haszonbérbe vételére reflektálni hajlandók, felhívotnak, hogy ez iránti ajánlataikat alólirott igazgatótanácshoz (Kolozsvárt, Belső-Király-utcza 43. sz.) legkésőbb folyó évi február hó 15-ig annyival inkább adják be, mivel a később jelentkezők ajánlatai nem lesznek figyelembe vehetők. Az eladási, illetve haszonbérbeadási feltételekről irodánkban a hivatalos órák alatt naponként (d. e. 9—12, d. u. 3—6 óra között) felvilágosítás nyerhető.

Az erd. ev. ref. egyházkerület Igazgatótanácsának, Kolozsvártt, 1898. december hó 30-án tartott üléséből.

Dr. Vályi Gábor,
elnökhelyettes.

Maksay János,
számvevő. (47. 3—3.)

Eladó

vagy

haszonbérbe kiadó

Szolnok-Dobokavármegyében egy igen szép berendezésű 1874. kat. holdas

BIRTOK

teljes felszereléssel.

Egy telivér és félvér **ménes** és egy **fajgulya** külön is olcsón megvehető.

Bővebb felvilágosítást ad a Récze-kereszturi gazdaság, posta: Pánczélceh.

(55. 1—3.)

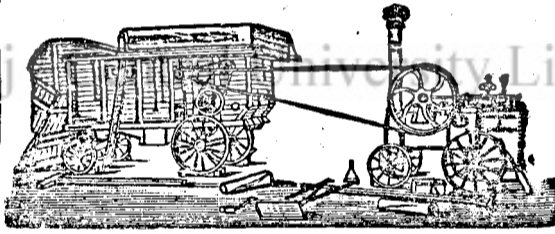

Legjobb
gazdasági-, vetemény-
és virágmagvak
kaphatók

TAUFFER FERENCZ utódánál

KOLOZSVÁRT, BELKÖZÉP-UTCZA 5.
(40. 4—53.) Telefon: 201. sz.

Nagy raktár Gazdasági gépekből,
Mc. Cormick-féle kaszáló és aratógépek,
továbbá *kerékpárok, villamos csengők* és összes
részei, *gabona-zsákok* stb. stb.

Haszonbér.

Özvegy gróf Esterházy Jánosné Háromszék-megyében, brassó — földvári vasuti állomástól 2, botfalui cukorgyártól 10 kilométer távolságra fekvő *hidvégi tagosított és árapataki tagosítás alatt levő birtoka*, jó karban levő *gazdasági épületekkel, kényelmes uri lakkkal, zsellér-házakkal*, az erdővidék — brassói megyei uton az Olt folyóján levő *vámos-hiddal* és a hidvégi s árapataki határon fekvő, egymással egybefüggő 1595 hold erdejének 14 évesnél idősebb fásrészeiben *legeltetéssel* 1899. április hó 1-től 6—12 évre **bérbe kiadó.**

Hidvégi birtok 537 hold, árapataki 20 hold; előbbiben levő szántók nagyrésze cukorrépa-termelésre használható.

Értekezhetni levél útján vagy személyesen **Tóth Zsigmonddal Kolozsvárt, Bel-király-utcza 2. szám.** (48. 2—3.)

A m. kir. államvasutak gépgyáranak vezérügynöksége

Budapest, Váci-körút 32. szám alatt.

Ajánlja a magy. kir. államvasutak gépgyárában készült gőzszéplőgarnitúrát, ipari célokra alkalmas „Compound” lokomobíljait, teljesen vasból készült szalmakazalozó gépeit, gőz-kukoriczamorzsológót, Stibor-féle kőfűrészteit,

„Millenium” kaszáló és aratógépeit,

továbbá SACK-féle ekéit, vetőgépeit, boronáit és egyéb gazdasági gépeit.

A „Fairbanks” mérleg és gépgyár kizárólagos képviselte.

(38. 4—X.)

➔ Árjegyzék ingyen és bérmentve. ➔

Birtok eladás!

Kolozsvármegyében, Kolozsvártól 32. km. távolságra (O.-Köblösön) egy

340 holdas tagosított birtok jó karban levő lakházzal és szükséges gazdasági épületekkel együtt jutányos áron

eladó.

Értekezhetni *Székely Jánosné:*

Zarándi Knöpfler Klementin úrnő, özvegyével,

(46. 3—3.)

KOLOZSVÁRTT,

Rákóczy-utcza 1. sz. alatt.

Mindennemű hazai és külföldi legmagasabb csiraképességű

Erdészeti magot Kocsányos és kocsánytalan tölgymakkot

ajánl *jutányos árak- és vasuti fuvardíj kedvezmény mellett* a „Magyar Fenyőmagpergető Intézet” és erdészeti magkereskedés **Faragó Béla, Zala Egerszegen.**

Kitüntetve *diszoklevél, arany és ezüst éremmel.*

Legutóbb a marosvásárhelyi gazdasági kiállításon *dicsérő aranyoklevéllel!*

Árjegyzék és számos erdészeti-hatóság elismerő nyilatkozatainak gyűjteménye kívánatra bérmentve küldetik.

(53. 2—12.)

Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank
részvénytársaság. (Főter 7. sz., saját ház.)
1.200.000 korona teljesen befizetett alapjával.

(Alakult 1894. évi december hó 23-án a régebbi
pénztárszövetkezetek egyesüléséből és a Pesti Hazai Első
Takarékpénztár hozzájárulásával).

A társaság üzletkörét képezi:

A) Pénzmeneknek kamatozás végett való elfogadása:
1. betéti könyvekre, 2. pénztárjegyekre, 3. folyó
számlára.

B) Zálogkölcsönök adása és vétele értékpapírokra,
arany- és ezüstpénzekre és ingóságokra.

C) Váltók, utalványok és egyéb jelzálogilag, vagy
más módon biztosított követelések leszámítolása és
visszleszámítolása.

D) Értékpapírok, arany- és ezüst-pénzek vásárlása
és eladása saját és idegen rővársra. Pénzváltói üzletek
folytatása.

E) Folyó számla és nyílt hitelek engedélyezése fede-
zet mellett.

F) Állami és egyéb nyilvános kölcsönökben való
részvétel.

G) Kölcsönök adása: a) telekkönyvezett ingatlanok-
ra; b) törvényhozási, kormányi, illetve hatósági jóvá-
hagyás mellett lekötött országos, törvényhatósági v.
községi javadalmak és jövedelmekre; c) közhasznu
művek v. munkálatok keresztülvitelére, törvény által
biztosított elsőbbségi jog v. állam-jótállás, v. a behaj-
tásnak az állam, illetve hatóság által való biztosítása
mellett.

Kolozsvárt, 1899. (31. 4-X.) **AZ IGAZGATÓSÁG.**

A „Kolozsvári Népbank, mint Szövetkezet“

e hó végével második üztletévébe lép

Szervezési céljának kitartó munkálásával,
hézagpótló voltát, már az első év alatt, be-
igazolta

Az apróbb hitel kielégítése, a fillérenkénti
tőkegyűjtés elősegítése és a tagok takarékbetétjei-
nek kedvező gyümölcsösztetése fogják ezentúl is
kizárólagos céljait képezni.

A kezelési költségek rendkívüli csekély-
sége folytán, az intézet abban a helyzetben
van, hogy a betéteket tiszta 6% -kal gyümölcsös-
tetheti.

Üzletrészt-jegyzések eszközölhetők min-
dennap d. 10—1 óráig, a hivatalos helyiség-
ben: **Külmagyar-utca 1. szám alatt a theologiai
épületeiben.**

Egy üzletrészt ára 30 frt, mely összeg
heti 20 kros részletekben törleszthető.

Eddig jegyzett üzletrésztök összege:

30,000 frt. (57. 1—X.)

Lóhermagot,

luczernamagot,

gabonaféléket,

mindenfélé egyéb,

GAZDASÁGI MAGOT

legmagasabb áron értékesít, árukra előle-
get ad és mintázott ajánlatot kér

WOLF SOMA

mag-, gabona- és terményügynöksége

KÜLFÖLDI CZÉGEK KÉPVISELŐJE

Budapest,

IV. Károly-körút 26. sz.

Magvakból és mindenféle gazdasági cikkek-
ből szükségletet első forrásból eredeti áron
szerzek be és kérem az igen t. gazdaközönség
szíves nagybecsü támogatását. (29. 4—4.)

1898. Szolnok és Eperjesen első díjjak:
Arany érmek.

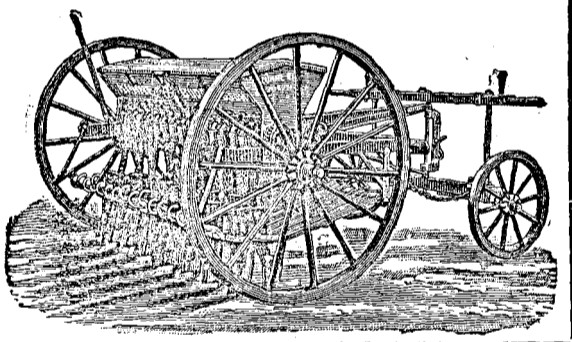
Őszi idény. **KÜHNE E.** Őszi idény.

Magyarország legrégebb gazdasági gép-
gyára Mosonban (1856.)

ajánlja az őszi és téli idényre:

**Legjobb szecs kavagó és répvágóit, daráló, tengeri
morzsoló és répamosít.**

Új! „Rapid“ daralók egyedüli képvisellete!

Új!

**Burgonya
választók.
Ventzki-féle
takarmány
füllesztők!
Takarmánykamra
berendezések.**

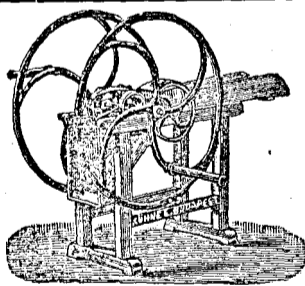
Tervek, költségvetések díjmentesen.

Új, teljes nagy árjegyzékek kívánatra díjmentesen.

FŐRAKTÁR: (27. 4—X.)

BUDAPEST

VI., Váci-körút 57/a.

BÁRÁNY ELADÁS.

A fogarasi m. kir. állami ménes-birtokról 3 csoportban
1100—1300 darab 3—4 hetes **szopós bárány folyó évi január hó
29-én** megtartandó zárt írásbeli ajánlati tárgyalás útján el fog
adatni Az eladásra kerülő bárányok január hó végétől május
hó közepéig veendőek át.

Írásbeli ajánlatoknak 10% bánatpénzzel ellátva folyó évi
január hó 29-én délután 11 óráig kell alólirott igazgatósághoz be-
érkezni. — A részletes eladási, illetve árverési feltételek venni
szándékozónak díjmentesen megküldetnek. (56. 1—1.)

Fogarás, 1899. január 15-én

A fogarasi m. kir. állami ménesbirtok igazgatósága.

SÁMÁN JÁNOS örököse

Könyvnyomdája,

mindennemű **helyi és vidéki**

könyvnyomdai megrendelést

gyorsan és jutányosan

teljesít.

Magyar Mezőgazdák Szövetkezete

BUDAPEST, V., Alkotmány-utca 31.

Az Adriance, Platt és Co.

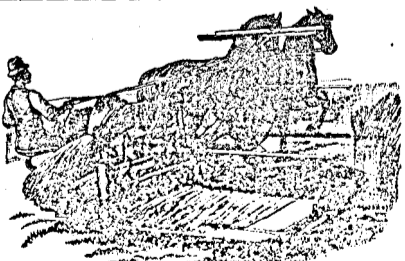
new-yorki gyár világhírű „Adriance“

kéveköte-, marokrakó-, arató-
és fűkaszáló-gépeinek

magyarországi kizárólagos képvisellete.

Minden, a mezőgazdaság keretébe tartozó szükségletek, mint: **vetőmagvak, műtrágyák, anyagok, szerszámok,
gépek stb.** legjutányosabb beszerzési forrása.

A szövetkezet alapszabályait és havonként kétszer megjelenő „**Üzleti Értesítő**“-jét bárkinek ingyen és bérmentve megküldi.

A V. Vermorel-féle
villefranchei gyár világhírű

„Éclair“

peronospora-fecskendőinek

(32. 4—X.)

GRAEPEL HUGÓ gép- és rostalemezgyár, malomépítészte

BUDAPESTEN, V. ker., Külső Váci-út 46. szám.

Marschall Sons & Co. Lmtd angolszászi gépgyár vezérigazgatója ajánl utalérhetlen szerkezetű és minőségű Marschall-féle

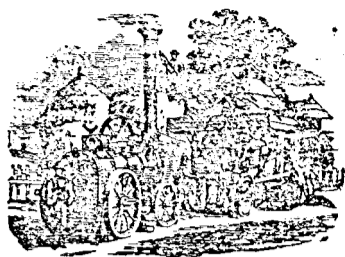
gőzmozgonyokat és gőzeséplőgépeket,

szabadalmazott kombinált gabona- és lóhercséplőgépeket

két cséplődobbal,

(30. 4-x.)

szabadalmazott gabonacséplőgépeket kombinálva kukorica-morzsolóval, GIBAS-féle szabad. kazalozókészüléket (golyát), — HARRISON-féle „Albion“ őrlőgépeket. Malomépítészeti osztályom elvállal gazdasági malmok, magas-, félmagas és vāmörlómalomok teljes berendezését és takarmánykamrák felállítását — Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

Magyar Jelzálog-Hitelbank

alaptőkéje teljesen befizetett 15 millió arany forint.

Elnöke: **Székely Kálmán**,

Magyarország volt pénzügyministere.

Képviselősege utján Kolozsvártt

(Jókai-utca 2. sz., gr. Rhédey-ház, I. em.)

4% Záloglevélkölcsönöknyújt földbirtokra: 50 évi törlesztéssel
5 százalékos,

nagyobb városokban fekvő házakra 40 évi törlesztéssel 5-40 százalékos évi részletfizetés mellett és magasabb leszámítási árfolyam mellett 4 1/2%-os záloglevélkölcsönök földbirtokra 50 évi törlesztéssel 5-40 százalékos és nagyobb városokban fekvő házakra 42 1/2 évi törlesztéssel 5-65% évi részletfizetés mellett.

A jelzálogul felajánlott erdélyrészi ingatlanok értékére és a megszavazandó kölcsön összegére nézve az Erdélyi Gazdasági Egylet

bizalmi férfai adnak véleményt. (1. 4-52.)

A bank képviselőségénél kaphatók 4% és 4 1/2%-os záloglevelek, 3%-os nyeresémenykötvények.

Rum, törköly, szilvorium és finom likörök

bárki hideg uton, minden készülék nélkül kitűnő minőségben előállíthat híres kivonataimmal

Kezelési könyv és árlapok ingyen.

WATTERICH A.

BUDAPEST,

VII. Dohány-utca 5. szám.

Sörmérő-készülékek, cikkek a borkezeléshez, minden borbetegség elleni szer.

Első és legrégebbi üzlet e szakmában.

Fennál 30 év óta.

(34. 4-7.)

Amerikai zsebórák.

Jótállással, hogy a nickel színét nem változtatja, szerkezete pontosabb és jobb, mint a legdrágábbaké.

Ára darabonként 3 forint.

Jótállás mellett, míg a készlet tart.

Hozzá ezüstös óraláncz 60 krajczár.

Önberetváló készülék.

Fox, valódi solingeni gyártmány, sok kiállításon kitüntetve, gyakorlás nem kell. Megvágás kizárva. Tiszta és kényelmes munka. Bőrbetegségtől ment. Tartós és pénzmegetkarító.

Darabja 3 forint.

A penge *** csillagos aczélből és a többi részei alpaccából vannak.

(35. 4-9.) Egy külön penge hozzá 1 forint.

Megrendelhető:

POLLÁK SÁNDOR főbizományosnál

BUDAPEST, V. ker., Kálmán-utca 17.

Gyűjtőknek 5 drb. után egy ingyen küldetik.

A legjobb magvak kaphatók MAUTHNER ÖDÖN cs. és kir. udvari szállító,

József főherceg Ő cs. és kir. Fensége, a román király Ő Felsége, Ferdinánd bolgár fejedelem Ő kir. Fensége, a szerb király Ő Felsége, Fülöp szász-coburg-góthai herceg Ő kir. Fensége

udvari szállítója **magkereskedésében****BUDAPESTEN, Andrásy-ut 23-ik szám.**

Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

(28. 4-x.)

JÓSZÁG ELADÁS.

Biharmegyében Nagy-Váradtól 16 kilométerre, egy 1135 holdas (1100 □-öl)

tagosított nemesi birtok, melynek fele irtás alatt van, másik fele kitűnő legelő és erdő. Vasut és országut helyben.

Ára 85 ezer forint.

Kívánatra kissebb részletekben is tehermentesen eladó.

Felvilágosítást ad: **Dr. SZABÓ BÉLA** tulajdonos. (43. 3-6.)**Nagy-Váradon.****Berkshire** júniusi tenyész-malaczkok

(44. 3-3.) (emsék) eladók.

Dr. Roboz Zoltán Kaposvár (Somogym.)**Ingyen szederfacsemete.**

A földmivelésügyi m. kir. Ministerium országos selyemtenyésztési felügyelősége bárkinek ingyen ad 2-3 éves magági szederfa csemetét. Városok, községek, néptanítók szállítást sem fizetnek; ellenben magánfelek a szállítási költséget viselik.

Megrendelésnél: vármegye, utolsó posta, vasut, esetleg hajó állomás pontosan bejelentendő.

Ha a csemetéket magas törzsű fákká neveljük, úgy egy katasztrális holdnyi faiskolába 7200 csemete helyezhető el olyformán, hogy a sorok egymástól egy meter, a sorokban a csemeték 80 centimeter távolságra álljanak.

Sövény alakításnál egy folyó meterre 3 drb. (egy folyó öltre 6 drb.) csemetét számítunk.

Kik csemetét akarnak, ezt sürgősen jelentsék be.

A földmivelésügyi m. kir. ministerium országos selyemtenyésztési felügyelősége Szegzárdon, Tolna-vármegye.

(54. 2-3.)